

Eski Mezopotamya'da

DEMON İNANCI

Dr. Kübra Karaköz

**ESKİ MEZOPOTAMYA'DA
DEMON İNANCI**

Dr. Kübra KARAKÖZ

DTA Yayıncılık | DTA Publishing

Yayın No | Publication Number: 18

Kitap adı: Eski Mezopotamya'da Demon İnanç

Book Title: Demon Beliefs in Ancient Mesopotamia

Yazar | Author: Kübra KARAKÖZ | orcid.org: 0000-0003-3624-0332

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book

Yayın Tarihi | Publication Date: Kasım 2024 | November 2024

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13.5 x 21

Baskı Sayısı | Edition: 2

Sayfa Sayısı | Pages: 144

ISBN: 978-625-97866-5-0

Atıf Bilgisi | Cite as: Karaköz, Kübra. *Eski Mezopotamya'da Demon İnanç*.

Bursa: DTA Yayıncılık, 2024

1. Din | Religion

2. Mitoloji | Mythology

3. İnanç | Belief

Kapak ve Mizanpaj | Cover Design and Layout:

Samet TORUN - Ahmet TUNÇDEMİR

Sertifika Numarası | Certificate Number: 74919

Yayıncı | Publisher: DTA Yayıncılık Bilişim Ltd. Şti.

Odunluk Mah. Akademi Cad. Zeno Business Center 2C/28 Nilüfer/Bursa

Telefon: +90 507 227 1297

e-posta: bilgi@dtayayincilik.com.tr

web: www.dtayayincilik.com.tr

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: Vadi Grafik Tasarım ve Reklamcılık Ltd. Şti

Sertifika Numarası: 47479

Copyright © Bu Eserin bütün hakları DTA Yayıncılık'a aittir.

Yayınevinin izni olmaksızın, kitabın tümünün veya bir kısmının

elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayımı,

çoğaltımı ve dağıtımı yapılamaz.

ESKİ MEZOPOTAMYA'DA
DEMON İNANCI

Dr. Kübra KARAKÖZ

Bursa 2024

Kübra KARAKÖZ

Lisans eğitimini İstanbul Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Hititoloji Anabilim Dalında tamamlamıştır. Kocaeli Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bilim Dalında Yüksek Lisans çalışması yapmıştır. Ardından Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde "Hitit Dininin Sosyo-Politik Yönü" isimli Doktora tezini tamamlamıştır. Başta Semitik diller olmak üzere modern ve ölü diller üzerine eğitim alan yazar sosyal Bilimler alanında, Eski Anadolu ve Mezopotamya'nın sosyal ve kültürel tarihi, dinleri, inanç, mitoloji ve ritüelleri; dinler tarihi, din ve mitoloji gibi konular üzerinde çalışmalar yapmaktadır.

İÇİNDEKİLER

Ön Söz	7
--------------	---

BİRİNCİ BÖLÜM DEMON KELİMESİ

1.1. Demon Kelimesi	13
1.2. Demon İnancının Kökenleri.....	16

İKİNCİ BÖLÜM ESKİ MEZOPOTAMYA İNANÇ SİSTEMİ

2.1. Eski Mezopotamya'da Demonlar	38
2.2. Yazılı Kaynaklarda Yer Alan Bazı Demonlar.....	51
2.2.1. Pazuzu.....	51
2.2.2. Lamaštu-Dimme.....	64
2.2.3. Lilitu, Ardat-Lili, İrdü-Lili ve Samana.....	75
2.2.4. Lilû	83
2.2.5. Gallá.....	87
2.2.6. Udug- Utukkū	94
2.2.7. Asàg - Asakkū	107
2.2.8. Alû.....	113
2.2.9. Gidim- Edimmu.....	114
2.2.10. Kūbu	118
2.2.11. Namtar	119
2.2.12. Maškim- Rābišu.....	122
Sonuç	125
Kaynakça.....	130
Ekler.....	140

KAYNAKÇA

- Abusch, Tzvi. "Witches and Demons in Ancient Mesopotamia". Editör Lorenzo Verderame. *Studi e Materiali di Storia delle Religioni* 77, sy 2 (2011): 342-56.
- Annus, Amar. *The God Ninurta in the Mythology and Royal Ideology of Ancient Mesopotamia*. State Archives of Assyria Cuneiform Texts 14. Helsinki: Neo Assyrian Text Corpus Project, 2002.
- . *The Standard Babylonian Epic of Anzû: Introduction, Cuneiform Text, Transliteration, Score, Glossary, Indices and Sign List*. State Archives of Assyria Cuneiform Texts 3. Helsinki: Neo Assyrian Text Corpus Project, 2001.
- Atay, Hüseyin, İbrahim Atay, ve Mehmet Atay. *Arapça – Türkçe Büyük Lügat I*. Ankara: Bayrak Matbaası, 1964.
- Aydın, Hayati. "Dini Kaynaklar ve Kültür Bağlamında Cinleri Anlamak". *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 21, sy 3 (2017): 1660-70.
- Aygün, Vahdettin. "Eskiçağ Mezopotamya'sında Tanrı Algısı". *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 5, sy 1 (2017): 79-93.
- Babaoğlu, Ali. *Psikiyatri Tarihi*. İstanbul: Okyonus Us Yayınları, 2002.
- Bácskay, András. "Asakkû: Demons and Illness in Ancient Mesopotamia". İçinde *Volume Studies on Magic and Divination in the Biblical World*, editör Helen R. Jacobus, Anne Katrine de Hemmer Gudme, ve Philippe Guillaume, 1-8. New Jersey: Gorgias Press, 2013. <https://doi.org/10.31826/9781463228026-003>.
- Barbu, Daniel, ve Anne-Caroline Loisel Rendu. "Démons et Exorcismes en Mésopotamie et en Judée". *I Quaderni del Ramo d'Oro On-line* 2 (2009): 304-66.
- Belecen, Rıza. "Eskiçağ'da Mezopotamya İnanç Sisteminde Tapınakları (Zigguratların) Yeri ve İşlevi". Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015.
- Belek, İlker. *Dinin Toplumsal Kökenleri Animizm, Totemizm, Şamanizm, Din Süreci*. İstanbul: Yazılama Yayınevi, 2015.
- Bidmead, Juley. *The Akîtu Festival: Religious Continuity and Royal Legitimation in Mesopotamia*. New Jersey: Gorgias Press, 2004.
- Black, Jeremy A., ve Anthony Green. *Mezopotamya Mitolojisi Sözlüğü Tanrılar İfritler Semboller*. Çeviren Necdet Hasgül. İstanbul: Aram Yayıncılık, 2003.
- Borger, Rykle. "Pazuzu". İçinde *Language, Literature and History. Philological and Historical Studies Presented to Erica Reiner*, editör

- Francesca Rochberg-Halton, 15-32. New Haven: Eisenbranus, 1987.
- Bottéro, Jean. *Gilgamiş Destanı Ölmek İstemeyen Büyük İnsan*. Çeviren Orhan Suda. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2013.
- Bottéro, Jean, ve Samuel Noah Kramer. *Mezopotamya Mitolojisi*. Çeviren Alp Tümertekin. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2017.
- Böck, Barbara. *The Healing Goddess Gula Towards an Understanding of Ancient Babylonian Medicine*. Leiden & Boston: Brill, 2014.
- . "When You Perform the Ritual of Rubbing on Medicine and Magic in Ancient Mesopotamia". *Journal of Near Eastern Studies* 62, sy 1 (2003): 1-16.
- British Museum. "British Museum". Erişim 04 Ağustos 2024. https://www.britishmuseum.org/collection/object/W_1962-0514-1, https://www.britishmuseum.org/collection/object/W_1962-0514-1.
- CAD: The Assyrian Dictionary of the Oriental Institute of the University of Chicago, Chicago. <https://isac.uchicago.edu/research/publications/chicago-assyrian-dictionary> (Erişim Tarihi 01.10.2024)
- Capomacchia, Anna Maria Gloria, ve Lorenzo Verderame. "Some Considerations about Demons in Mesopotamia". Editör Lorenzo Verderame. *Studi e Materiali di Storia delle Religioni* 77, sy 2 (2011): 291-97.
- Chen, Yi Samuel. *The Primeval Flood Catastrophe Origins and Early Development in Mesopotamian Traditions*. Oxford: Oxford University Press, 2013.
- Cooper, Jerold. "Wind and Smoke: Giving up the Ghost of Enkidu, Comprehending Enkidu's Ghosts". İçinde *Rethinking Ghosts in World Religions*, editör Mu-chou Poo, 23-32. Washington: Brill, 2009.
- Çelebi, Nurgül. "Mitoloji ve Din İlişkisi". İçinde *Teoloji ve Antropoloji Perspektifinden Din ve Kültür İlişkisi I*, editör İsmet Tunç ve Abdulvasif Eraslan, 239-65. Ankara: Eskiyeini Yayınları, 2021.
- Çelebi, Nurgül. "Sin Kültünde Ay Tutulmasının Politik ve Dini Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme = An Evaluation of the Political and Religious Effects of the Lunar Eclipse in the Cult of Sin". *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy 33 (2023): 329-51.
- Çepel, Sebahat. "Hitit Büyü Ritüelleri". Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011.
- Çınar, Aynur Beyza. "Lilith: Yahudi Mitolojisinde Ana Tanrıça'nın Düşüş ve Şeytana Dönüşüm Serüveni". *Bilimname* 35, sy 1 (2018): 363-95.

- Dalley, Stephanie. *Myths from Mesopotamia Creation, the Flood, Gilgamesh and Others*. Oxford: Oxford University Press, 2000.
- Demirci, Kürşat. *Eski Mezopotamya Dinlerine Giriş Tanrılar, Ritüel, Tapınak*. İstanbul: Ayışığı Kitapları, 2013.
- Dhorme, Paul Édouard. "Tablettes de Dréhem a Jérusalem". *Revue d'Assyriologie et d'archéologie orientale* 9, sy 2 (1912): 39-63.
- Dijk, J. J. A. van, Markham J. Geller, ve Joachim Oelsner. *Ur III Incantations from the Frau Professor Hilprecht-Collection, Jena*. Otto Harrassowitz Verlag, 2003.
- Dönmez, Sevgi. "Eski Mezopotamya Topluluklarında Korku ve Güç İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme". *The Journal of Academic Social Science Studies* 53 (2016): 213-26.
- Drawnel, Henryk. "The Mesopotamian Background of the Enochic Giants and Evil Spirits1", 20 Şubat 2014. <https://doi.org/10.1163/15685179-12341263>.
- Eliade, Mircea. *Dinsel İnançlar ve Düşünceler Tarihi Taş Devrinden Eleusis Mysteria'larına*. Editör Ali Berktaş. İstanbul: Kabalıcı Yayınevi, 2003.
- Emelianov, Vladimir. "The Identity of Gudea as a Cultural and Historical Problem". *Alter Orient und Altes Testament* 390, sy 4 (2016): 63-76.
- Emiroğlu, Kudret, ve Suavi Aydın. "Animizm". İçinde *Antropoloji Sözlüğü*, 45-46. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 2003.
- Espak, Peeter. *The God Enki in Sumerian Royal Ideology and Mythology*. Tartu: Tartu University Press, 2010.
- Falkenstein, Adam. "Ein Lied auf Šulgi". *Iraq* 22 (1960): 139-50.
- Farber, Walter. *Lamaštu: An Edition of the Canonical Series of Lamaštu Incantations and Rituals and Related Texts from the Second and First Millennia B.C.* Pennsylvania: Penn State University Press, 2014. <https://doi.org/10.5325/j.ctv1bxx6z>.
- . "Witchcraft, Magic and Divination in Ancient Mesopotamia". Editör M. Jack Sasson, John Baines, Gary Beckman, ve Karen Rubinson. *Civilizations of the ancient Near East* 3 (1990): 1895-1090.
- Foster, Benjamin R., ed. *Before the Muses: An Anthology of Akkadian Literature*. 3rd ed. Archaeology, History, Literature. Bethesda, Md: CDL Press, 2005.
- Frank, Carl. "Köpfe Babylonischer Dämonen". *RA* 7, sy 1 (1909): 21-32.
- Frankfort, Henri. *Uygurluğun Yakınoğu'nda Doğuşu- Mezopotamya ve Mısır*. Çeviren Alaeddin Şenel. İstanbul: İmge Kitapevi Yayınları, 1989.

- Gabbay, Uri. "The king of the demons: Pazuzu, Bagdana and Ašmedai". İçinde *A Woman of Valor: Jerusalem Ancient Near Eastern Studies in Honor of Joan Goodnick Westenholz*, editör Wayne Horowitz, Uri Gabbay, ve Filip Vukosavovic, 57-72. Madrid: Consejo Superior de Investigaciones Cientificas, 2010.
- Gadotti, Alhena. *Gilgamesh, Enkidu and the Netherworld and the Sumerian Gilgamesh Cycle*. Berlin: Walter de Gruyter, 2014.
- Gaines, Janet Howe. "Lilith: Seductress, Heroine or Murderer?" *Biblical Archaeology* 17, sy 5 (2001): 12-20.
- Geller, M. J. "A Middle Assyrian Tablet of Utukkū Lemnūtu, Tablet 12". *Iraq* 42, sy 1 (1980): 23-51. <https://doi.org/10.2307/4200114>.
- . "The Faceless Udug-Demon". Editör Lorenzo Verderame. *Studi e Materiali di Storia delle Religioni* 77, sy 2 (2011): 333-41.
- Gimbutas, Marjia. *The Language of the Goddess, Unearthing the Hidden Symbols of Western Civilization*. San Francisco: Harper & Row Publisher, 1989.
- Godawa, Brian. "Mesopotamian Cosmic Geography in the Bible". *BioLogos* 14 (2011): 1-21.
- Green, Anthony. "A Note of the 'Scorpion-Man' and Pazuzu". *Iraq* 47 (1985): 75-82.
- Gültekin, Ahmet Kerim. "Dinsel ve Büyüsel İnanışlar Hakkında Antropolojik Kuramlar (I) – Animizim". *Bilim ve Ütopya- Aylık Bilim, Kültür ve Politika Dergisi* 240 (2014): 80-83.
- Hançerlioğlu, Orhan. *Dünya İnançları Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitapevi, 2000.
- Harvard Art Museum. "Harvard Art Museums". Erişim 04 Ekim 2024. <https://harvardartmuseums.org/collections/object/369981>.
- Heeßel, Nils. *Pazuzu: Archäologische und Philologische Studien zu einem altorientalischen Dämon*. Leiden & Boston & Köln: Brill, 2021.
- . "Evil Against Evil The Demon Pazuzu". Editör Lorenzo Verderame. *Studi e Materiali di Storia delle Religioni* 77, sy 2 (2011): 357-68.
- Heidel, Alexander. *Enuma Eliş Babil Yaratılış Destanı*. Çeviren İsmet Birkan. Ankara: Ayraç Yayınevi, 2000.
- Herrero, Pablo. "Una tablette médicale assyrienne inédite". *RA* 69 (1975): 41-53.
- Hoffmann, Curtiss. "Dumuzi's Dream: Dream Analysis in Ancient Mesopotamia". *Dreaming* 14, sy 4 (2004): 240-51.
- Horowitz, Wayne. *Mesopotamian Cosmic Geography*. Winona Lake: Eisenbrauns Publishing, 1998.

- Izra'el, Shlomo. *The Amarna Scholarly Tablets*. Cuneiform Monographs 9. Groningen: STYX Publications, 1997.
- . "New Readings in the Amarna Versions of Adaba and Nergal and Ereshkigal". İçinde *Kinattūtu ša dārāti: Raphael Kutscher Memorial*, editör Anason Rainey, Raphael Kutscher, Aharon Kempinski, ve Marcel Sigrist, 51-67. Tel Aviv: Institute of Archaeology, 1993.
- Jacobsen, Thorkild. *The Sumerian King List*. Michigan: Cushing-Malloy Inc, 1939.
- Jastow, Morris. "The Medicine of the Babylonians and Assyrians". *Proceeding of the Royal Society of Medicine; Section of the History of Medicine* 7 (1913): 109-76.
- Kabaağaç, Sina, ve Erdal Alover. *Latince – Türkçe Sözlük*. İstanbul: Sosyal Yayınları, 1995.
- Kanar, Mehmet. *Arapça – Türkçe Sözlük*. Say Yayınları, 2009.
- Kılıç, Yusuf, ve Elvan Eser. "Eskiçağ Düşüncesi ve Kutsal Kitaplarda Yedi Sembolizmi". *Turkish Studies* 1, sy 11 (2016): 77-98.
- Kikawada, Isaac. "The Double Creation of Mankind in Enki and Ninmah, Atrahasis I 1-351, and Genesis 1-2." *Iraq* 45, sy 1 (1983): 43-45.
- Kinrich, Lauren. "Demon at the Doorstep: Lilith as a Reflection of Anxieties and Desires in Ancient, Rabbinic and Medieval Jewish Sexuality". Yüksek Lisans Tezi, Pomona, 2011.
- Klengel-Brandt, Evelyn. "Pazuzu-Kopf aus Babylon". *Forschungen und Berichte* 12 (1970): 37-40.
- Konstantopoulos, Gina. "They are Seven: Demons and Monsters in the Mesopotamian Textual and Artistic Tradition". Doktora Tezi, Michigan University, 2015.
- Kotze, Zacharias. "The Evil Eye of Sumerian Deities". *Asian and African Studies* 26, sy 1 (2017): 102-15.
- Kramer, Samuel Noah. *Gilgamesh and the Huluppu Tree. A Reconstructed Sumerian Texts*. Illionis: The University of Chicago Press, 1938.
- . *Sümer Mitolojisi*. Çeviren Hamide Koyukan. İstanbul: Kabalıcı Yayınevi, 1999.
- . *Sümerler: Tarihleri, Kültürleri ve Karakterleri*. Çeviren Özlem Büze. İstanbul: Kabalıcı Yayınevi, 2002.
- . *Sümerlerin Kurnaz Tanrısı Enki*. Çeviren Hamide Koyukan. İstanbul: Kabalıcı Yayınevi, 2000.
- Kulemann-Ossen, Sabina, ve Mirko Novak. "dKübu und das „Kind im Topf“: Zur Symbolik von Topfbestattungen". *Altorientalische Forschungen* 27, sy 1 (01 Haziran 2000): 121-31. <https://doi.org/10.1524/aof.2000.27.1.121>.

- Lackenbacher, Sylvie. "Note sur l'Ardat-Lilî". *RA* 65, sy 2 (1971): 119-54.
- Lambert, Wilfred G., ve Alan Millard. *Atra-Hasis The Babylonian Story of the Flood*. Oxford: Oxford University Press, 1969.
- . "Inscribed Pazuzu Heads from Babylon". İçinde *Band 12 Archäologische Beiträge*, editör Gerhard Rudolf Meier ve Edith Fründt, 41-48. De Gruyter, 1970. <https://doi.org/10.1515/9783112574188-005>.
- Loisel Rendu, Anne-Caroline. "Dieux, Démons et Colère dans l'Ancienne Mésopotamie". *Mythos Rivista di Storia delle Regioni* 17, sy 4 (2010): 99-111.
- . "Gods, Demons and Anger in the Akkadian Literature". Editör Lorenzo Verderame. *Studi e Materiali di Storia delle Religioni* 77, sy 2 (2011): 323-32.
- Lurker, Manfred. *The Routledge Dictionary of Gods and Goddesses, Devils and Demons*. London: Routledge, 2004.
- Malinowski, Bronislaw. *Büyü, Bilim ve Din*. İstanbul: Kabcacı Yayınevi, 2000.
- Marf, Dishad A. "The Assyrian Pazuzu/Lamashtu of Tell Shamlu". *NABU*, 2016, 48-50.
- McGrath, William. *Disease, Disorder and Disruption in the É: Mapping the House in Mesopotamian Incantation Literature*. Toronto: Toronto University, 2016.
- Mieroop van de, Marc. *The Ancient Mesopotamian City*. Oxford: Oxford University Press, 1997.
- Moorey, P.R. "A Bronze 'Pazuzu' Statuette from Egypt". *Iraq* 27 (1965): 33-41.
- Moran, William. "The Creation of Man in Atraḫasis I 192-248". *BASOR* 200 (1970): 48-56.
- Ökse, Ayşe Tuba. "Eski Önasya'dan Günümüze Yeniyl Bayramları, Bereket ve Yağmur Yağdırma Törenleri". *Bilig-Ahmet Yesevi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 36 (2006): 109-30.
- Örs, Yasemin. *Takımyıldızlarının Mitolojik Öyküleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Astronomik ve Uzay Bilimleri, 2001.
- Özbudun, Sibel, ve Şafak Balkı. *Antropoloji: Kuramlar, Kuramcılar (Antropoloji Kuramlarına Bakış)*. Ankara: Dipnot Yayınları, 2005.
- Özdoğan, Mehmet. "Neolitik Dönem: Günümüz Uygarlığının Temel Taşları". İçinde *12.000 Yıl Önce Uygarlığın Anadolu'dan Avrupa'ya Yönelimi'nin Başlangıcı, Neolitik Dönem*, editör Neziḫ Başgelen, 9-21. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2007.
- Patai, Raphael. "Lilith". *The Journal of American Folklore* 77, sy 306 (1964): 295-314.

- . *The Hebrew Goddess*. Detroit: Wayne State University Press, 1990.
- Peters, Francis Edward. *Antik Yunan Felsefesi Terimleri Sözlüğü*. Çeviren Hakkı Hünler. İstanbul: Paradigma Yayıncılık, 2004.
- Porada, Edith. "A Leonine Figure of the Protoliterate Period of Mesopotamia". *JAOS* 70, sy 4 (1975): 223-26.
- Rice, Michael. *The Archaeology of the Arabian Gulf C. 5000-323 BC*. London: Routledge, 1994.
- Rosenthal, David Mitchell, ve Veniamin Petrovich Yudin. *Materyalist Felsefe Sözlüğü*. Çeviren Aziz Çalışlar ve Enver Aytekin. İstanbul: Sosyal Yayınları, 1980.
- Saggs, H. W. F. "Pazuzu". *Archiv für Orientforschung* 19 (1960 1959): 123-27.
- Salt, Alparaslan. *Ansiklopedi Semboller: Neo-Spiritüalist Yaklaşımlarla Ezoterik Bilgilerin Işığında*. İstanbul: Ruh ve Madde Yayınları, 2006.
- Salt, Alparaslan, ve Cem Çobanlı. *Dharma Ansiklopedisi: Parapsikoloji, Mistisizm, Okültizm, Ezoterizm, Teozofi, Spiritüalizm, Neo - Spiritüalizm*. İstanbul: Dharma Yayınları, 2001.
- Salvini, Beatrice-Andre. *Babil*. Çeviren Ela Uluatam. Ankara: Dost Kitabevi, 2006.
- Schmökel, Hartmut. "Sümer Dini". Çeviren Turhan Özdemir. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi* 19 (1939): 366-90.
- Scurlock, JoAnn, ve Burton Andersen. *Diagnoses in Assyrian and Babylonian Medicine: Ancient Sources, Translations and Modern Medical Analyses*. Illionis: University of Illionis Press, 2005.
- Şahin, Musa Süreyya. "Cin". *İçinde Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 8:5-8. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1993.
- The Metropolitan Museum of Art. *The Metropolitan Museum of Art*. ca. 8th-7th century BCE. Bronze, 1 11/16 × 1 1/16 × 1 1/16 in. (4.3 × 2.65 × 2.65 cm). <https://www.metmuseum.org/art/collecton/search/327485>.
- Thomsen, Marie-Louise. "The Evil Eye in Mesopotamia". *Journal of Near Eastern Studies* 51, sy 1 (1992): 19-32.
- Tonietti, Vittoria Maria. "Un Incantesimo Sumerico contro la Lamašhtu". *NOVA SERIES* 48, sy 3 (1979): 301-23.
- Tosun, Mebrure, ve Kadriye Yalvaç. *Sümer, Babil, Assur Kanunları ve Ammi Şaduqa Fermanı*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2002.
- Tunç, İsmet. *Antropoloji ve Din*. Ankara: Eskiyei Yayınları, 2021.

- Tunç, İsmet ve Elçe, Delila. "Antik Uygarlıklar ve Animistik İnançlarda Dans, Müzik ve Eğlence: İbadetin Kozmik Ruhu". İçinde *Din ve Eğlence*, editör Yusuf Emre ve İsmet Tunç, 31-64. Ankara: Eski-yeni Yayınları, 2023.
- Verderame, Lorenzo. "Their Divinity is Different, Their Nature is Distinct!" Nature, Origin and Features of Demons in Akkadian Literature". *AJR* 14, sy 1 (2013): 117-27.
- Waldman, Nahum. "The Imagery of Clothing, Covering and Overpowering". *Journal of the Ancient Near Eastern* 19 (1989): 161-70.
- Wasilewska, Eva. *Creation Stories of the Middle East*. London: Jessica Kingsley Publishers, 2000.
- Wiggermann, Frans A. M. "Dogs, Pigs, Lamaštu and the Breast-Feeding of Animals by Women". İçinde *Von Göttern und Menschen: Beiträge zu Literatur und Geschichte des Alten Orients, Fetsschrift für Brigitte Groneberg*, editör Frauke Weiershäuser, Dahlia Shehata, ve Kamran Zand, 404-17. Leiden: Brill, 2010.
- . "Lamaštu Daughter of Anu A Profile". İçinde *Birth in Babylonia and the Bible: Its Meditarreanean Setting*, editör Marten Stol, 217-52. Groningen: Styx Publication, 2000.
- . *Mesopotamian Protective Spirits the Ritual Text*. Groningen: STYX & PP Publications, 1992.
- . "Some Demons of Time and their Functions in Mesopotamian Iconography". İçinde *Some Demons of Time and their Functions in*, 102-16. De Gruyter, 2007. <https://doi.org/10.1515/9783110204155.1.102>.
- . "The Four Winds and the Origins of Pazuzu". İçinde *Das geistige Erfassen der Welt im Alten Orient Beiträge zu Sprache, Religion, Kultur und Gesellschaft*, editör Claus Wilcle, 125-65. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 2007.
- . "The Image of Dumuzi A Diachronic Analysis". İçinde *Gazing on the Deep: Ancient Near Eastern and Other Studies in Honor of Tsvi Abusch*, editör Jeffrey Stackert, David Wright, ve Barbara Porter, 327-47. Bethesda: CDL Press, 2010.
- . "The Mesopotamian Pandemonium A Provisional Census". *Studi e Materiali di Storia delle Religioni* 2, sy 77 (2011): 298-322.
- . "Theologies, Priests and Worship in Ancient Mesopotamia". İçinde *Civilizations of the Ancient Near East III*, editör M. Jack Sasson, 1885-1910. New York: Charles Scribner's Son, 1995.
- Wilhelm, Capelle. *Sokrates'ten Önce Felsefe (Fragmanlar-Doksograflar)*. Çeviren Oğuz Özügül. İstanbul: Kabcacı Yayınevi, 1994.
- Yakar, Jak. *Eski Anadolu Toplumunun Arkeolojideki Yansımaları Cilt I: Neolitik ve Kalkolitik Toplulukların Sosyo-Ekonomik Yapıları, İnanç*

Sistemleri ve Teknolojileri. Çeviren Göksenin Abdal. İstanbul: Homer Kitapevi, 2014.

Yazgan, Çağdaş Ümit. "Tarihi Süreçte Toplum-Çevre İlişkileri ve Çevre Sorunlarının Ortaya Çıkışı". *Journal of New World Sciences Academy Humanites* 5, sy 2 (2010): 227-44.

Ek Görseller Kaynakça

British Museum, "British Museum", Erişim Tarihi: 04 Ağustos 2024, https://www.britishmuseum.org/collection/object/W_1962-0514-1,

Musée du Louvre. "Louvre Collections", Erişim Tarihi: 04 Ekim 2024, <https://collections.louvre.fr/ark:/53355/cl010120489>.

Harvard Art Museum, "Harvard Art Museums", Erişim Tarihi 04 Ekim 2024, <https://harvardartmuseums.org/collections/object/369981>.

The Metropolitan Museum of Art, The Metropolitan Museum of Art, ca. 8th-7th century BCE, Bronze, <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/327485>.